Regionstyrelsen

FÖRSLAG TILL TILLÄGGSBESLUT
2022-04-05

Socialdemokraterna
I STOCKHOLMSREGIONEN

Ärende 4
RS 2021-0610

Förslag till tilläggsbeslut gällande Årsredovisning 2021 för Region Stockholm

Inledningsvis vill Socialdemokraterna lyfta en generell kritik om ärendets hantering. Återkommande har vi lyft problematiken i att i ärendet om årsredovisningen inkluderar exempelvis antagandet av nya policies eller nya beslutspunkter som inte tydligt kopplar till ärendet. Vi ser att ett sådant förfarande försvårar det demokratiska ansvarsutkrävandet genom att försvara översiktligheten och logiken kring när och hur regionen fattar beslut om olika frågor. Med det sagt har förbättring skett i jämförelse med förra året.

Årsredovisning 2021 för Region Stockholm

Ekonomi, styrning och ledning
Det föregående året har, likt 2020, varit ett extraordinärt år fortsatt präglat av covid-19-pandemin. I jämförelse med ett normalår har pandemin fört med sig stora intäktstapp på trafiksidan samtidigt som merkostnader genererats inom hälso- och sjukvården. Det budgeterade resultatet överskreds med 1 820 miljoner kronor, mycket tack vare regeringens stora tillskott av statsbidrag. Under de två pandemiåren har Region Stockholm mottagit nästan 16 miljarder kronor i generella och riktade statsbidrag från regeringen. Att regionens ekonomi trots det är sårbar är ett kvitto på den mycket svaga ekonomiska hushållningen under de 15 åren av moderat översyn. Region Stockholm, med landets högsta skattesats, ska klara av att ha korta köer och ge en jämlik vård efter behov. Istället ser vi att miljardbelopp går till konsulter och ökad byråkrati, samtidigt som 3 av 5 akutmottagningar med de längsta väntetiderna i landet ligger i Region Stockholm. Stockholm förtjänar ett styre med andra prioriteringar.

Stora insatser har genomförts av personalen under pandemin. Personalen har gång på gång ställt om inför en ny pandemivåg och där emellan arbetat övertid och skjutit upp semestrar för att hantera den uppskjutna vården. Vi

ser att särskilt fokus nu måste ligga på att erbjuda återhämtning och intensifiera insatser för att behålla och rekrytera personal. I detta avseende är det olyckligt att regionens kompetensförsörjningsstrategi som löpte fram till årsskiftet 2021 inte har ersatts av något nytt dokument. Regionen måste ta ett samlat strategiskt ansvar för kompetensförsörjningen, det är inte en fråga för respektive vårdgivare. Särskilt i ett läge där siffrorna visar att Region Stockholm har lägst antal sjuksköterskor per invånare.

Många lärdomar har dragits av pandemin och regionens förmåga till samverkan och beredskap har stärkts. Det är viktigt att ta tillvara på de goda erfarenheterna och att regionen så långt det är möjligt undanröjer hinder för ett ökat samarbete mellan exempelvis de egenägda akutsjukhusen. Vidare ser vi att det finns behov av att ompröva tidigare beslut mot bakgrund av pandemin och det nuvarande säkerhetspolitiska läget. Det är olyckligt att ur en beredskapssynpunkt sälja Gamla Karolinska sjukhuset, samtidigt som det nya sjukhuset helt saknar skyddsrum. En uppdaterad analys av strategiska vårdfastigheter bör göras, med regionens beredskap i särskilt beaktande.

Majoritetens förmåga att styra och leda verksamheterna lämnar mer att önska. Vi ser att politiken sätta mål och fördela medel, men ansvaret kan aldrig delegeras bort. Region Stockholm är inget aktiebolag, utan en offentlig organisation med demokratiskt valda representanter. Regionens anställda förtjänar en politisk ledning som lyssnar på verksamheterna och agerar därefter. Personalrepresentanter behöver släppas in i beslutsrummen och kontaktvägarna mellan anställda och politiken måste kortas.

Hälso- och sjukvård

Moderaterna och deras samarbetspartier har prioriterat marknadsexperiment i stockholmarnas välfärd framför en stark sjukvård där personalen har goda villkor och tillräckligt många kollegor. Konsekvenserna av detta har blivit särskilt tydligt under pandemin de senaste två åren. Det är inte konsulterna på Karolinska universitetssjukhuset, nätläkarbolagen eller inköpa kommunikatörer som har burit vården genom pandemin, utan personalen på våra sjukhus och i primärvården. Moderaterna har misslyckats helt med att mobilisera alla tillgängliga resurser till covidvården, utan låtit vårdbolagen fortsätta som vanligt. Antalet privatanställda som bidragit i covidvården har minskat drastiskt för varje våg av pandemin. Personalen och patienterna får inte den avlastning de behöver, eftersom Moderaterna prioriterar att vårdbolagen ska få sin avkastning.

Bara 42 procent av patienterna på akutmottagningarna har fått vistas under 4 timmar. 61 procent har fått vård och behandling inom vårdgarantin. Det är

en bild från köernas Stockholmsregion. Samtidigt har det varit stora problem med överbeläggningar och övertidstimmar för personalen under hela året. Problem som funnits redan innan pandemin. Trots detta saknas fortfarande en plan för att öppna fler vårdplatser i vår region. Vårdcentralerna får allt fler uppdrag, utan att mötas av tillräckligt med resurser. Primärvårdens andel av sjukvårdsbudgeten är i stort oförändrad sedan 2010. Samtidigt fortsätter pengarullningen till nätläkarbolag, både i och utanför vår region. Över 50 miljoner i inomlänsersättning till enskilda bolag och 352 miljoner till nätläkare via utomlänsersättningen. Det är uppenbart att Moderaterna hellre gör nätläkarbolagen nöjda än allmänläkarna och distriktssköterskorna. Tyvärr är det i slutändan äldre och svårt sjuka patienter som får betala priset. Socialdemokraterna vill istället se rejäla resurstillskott till den nära vården, och att stockholmarna ska garanteras den fasta läkare de behöver. Kontinuitet och sammanhållning ska vara grunden för primärvården, inte pinnjakt och vinstjakt.

Regional utveckling
Stockholmsregionen är Sveriges tillväxt- och innovationsmotor. Men för att vi fortsatt ska ligga i framkant krävs aktiva insatser för att främja jobb, tillväxt och omställning till en mer klimatsmart region. Bostadsbristen i Stockholmsregionen fortsätter att vara ett akut problem där Regionen behöver axla sitt regionala utvecklingsansvar på allvar. Tre år har gått sedan regionbildningen som var mer än bara ett namnbyte. Socialdemokraterna menar att mer behöver göras för att utveckla måluppfyllelsen i den Regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 tillsammans med länets 26 kommuner som gemensamt behöver ta ansvar för den överenskomna planen.

I RUFS 2050 står det att minst 22 000 bostäder per år behöver tillkomma, samtidigt finns det kommuner som i sina egen planering inte tar ansvar för att nå målet. Stockholms län hade 2021 störst nettoutflyttning till övriga Sverige där 7846 fler personer flyttade från länet än vad som flyttade till länet. Det är positivt att ett positionspapper för ökat bostadsbyggande och tryggad bostadsförsörjning i Stockholmsregionen har tagits fram med StorSthlm och Stockholm Stad. Om Stockholmsregionen fortsatt ska vara Sveriges tillväxt- och innovationsmotor behöver mer göras för att komma till bukt med den akuta bostadsbristen.

Den ojämlikhet som finns i hela Sverige och särskilt i Stockholmsregionen måste bekämpas. Därför är det viktigt att tillväxten kommer hela länet till dels. Alla ska få ta del av utvecklingen i regionen, oavsett klass, kön eller bostadsort. Det är så vi bekämpar segregation och ojämlikhet. Ojämlikhet

och segregation förhindrar alla stockholmare från att dela i och bidra till regionens välstånd.

Miljöredovisning 2021 för Region Stockholm visar på att ett omfattande arbete görs för att ställa om och nå Regionens uppsatta miljömål. Samtidigt visar redovisningen på ett antal allvarliga brister, bland annat har förbudsämnen i kollektivtrafik ökat med 269 % mellan 2011 och 2021, där Socialdemokraterna förväntar sig att åtgärder vidtas. Precis som med målen om bostadsbyggande i Regionen menar Socialdemokraterna att Regionen behöver göra mer för att axla ledarskapet i frågan om att nå målet om att bli en resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp. Vi tror att Regionen kan arbete mer aktivt med att skapa förutsättningar för kraftigt utbyggd vindkraft i vår region, i synnerhet havsbaserad sådan.

Kollektivtrafik
Under året har den moderatledda koalitionens brustit i sin ekonomiska hushållning vid ett flertal tillfällen, där fördyringen av Tvärbanans Kistagren utgör det senaste exemplet. Övriga kända fördyringar är bland annat bussterminalen i Slussen och Roslagsbanans ombyggnation. Det är numera snarare regel än undantag att centrala trafikinvesteringar blir kraftigt fördyrade. I exemplet med Tvärbanans Kistagren rörde det sig om uppemot en miljard kronor i fördyrade kostnader. I slutändan så hotar det här framtida investeringar i kollektivtrafik, men också i sjukvården. Regionrevisorerna har i flera år i sina rapporter konstaterat att investeringsutrymmet för nya investeringar i hela Stockholmsregionen äts upp av fördyringar. Revisorerna har även bland annat rekommenderat att trafiknämnden ska begära att få in långsiktiga investeringsplaner för att få en bättre överblick över investeringskostnader, något som tyvärr inte vunnit gehör hos den moderatledda majoriteten.

Under 2021 fastställdes slutdomen i det utdragna målet om Röda linjens signalsystem. Notan för Region Stockholms skattebetalare blev till slut 665 miljoner kronor. Vi socialdemokrater har sedan 2017 krävt att en oberoende haverikommission tillsätts, direkt underställd regionfullmäktige för att utreda bristerna i upphandlingen av röda linjens signalsystem. Istället för att hörsamma våra krav har det moderata trafikregionrådet beställt en intern utredning av Trafikförvaltningen. Detta anser vi är fel väg att gå. Det är viktigt för transparensen och tilliten att kommissionen är partipolitisk obunden och att medlemmarna i den saknar koppling till politiska partier. Kommissionens uppgift bör och ska vara att undersöka trafikförvaltningen, trafiknämnden och relationen dem emellan.

Covid-bonus till vårdpersonalen

Det är tack vare otroliga insatser från personalen som regionen klarat av pandemin trots en kraftigt underdimensionerad verksamhet. Vi socialdemokrater anser att det bästa sättet att tacka personalen för deras insatser är genom nya kollegor, inte genom engångsbonusar. Därför kräver vi högre årliga uppräkningar och lägre besparingskrav inom regionens kärnverksamhet. Tyvärr vet vi att verksamheterna i regionen redan innan pandemin var kraftigt underfinansierad. Verksamheterna drogs medstora sparkrav och tvingades till massvarsel av personal trots en akut personal- och vårdplatsbrist. Det fanns helt enkelt ingen buffert när pandemin kom. Istället tvingades personalen till extraordinära insatser för att hålla kärnverksamheten vid liv, ofta med stor personlig uppoffring.

Nu är förhoppningsvis det värsta skedet i pandemin över och tack vare regeringens rekordstora ekonomiska stimulanser har regionens intäkter växt snabbare än prognostiserat. Att en del av det resulterade överskottet nu går till personalen, som i mångt och mycket hållit regionen vid liv, är bara rätt. Därför välkomnar vi socialdemokrater detta tillskott. Samtidigt delar vi fackförbundens oro över att denna engångsutbetalning ses av högsterstyret som någon form av ersättning för den akuta bristen på långsiktiga satsningar. Det här är ett av flera engångstillskott som presenterats sen årsskiftet, men den styrande koalitionen står fast vid samma höga besparingskrav och låga årliga uppräkning i regionens största verksamheter.

Vi socialdemokrater hade även velat se att bonusen gick till samtliga medarbetare i regionens verksamheter, inte bara de i egenregi. Bland annat så har vårdpersonal på Sankt Görans Sjukhus varit hårt belastade genom hela pandemin. Regionens busschaufförer har också tagit stora risker när dem körde med osäkra och otestade skyddsglas för att vårdpersonalen skulle kunna komma till och från jobbet. Att dessa medarbetare inte får ta del av bonusen anser vi är fel.

Stockholmsregionens utveckling under 2021

Det är nu över tre år sedan Stockholms läns landsting blev Region Stockholm. Regionbildningen var mer än bara ett namnbyte då den innebar att regionen övertog det regionala utvecklingsansvaret.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050, uttrycker regionens samlade vilja. Den ger vägledning och pekar ut

den långsiktiga riktningen för vår region. Planen säkerställer att vi alla arbetar åt samma håll och förverkligar det vi kommit överens om.

Vi har nu fått en gedigen uppföljning av RUFS 2050 som på ett föredömligt vis beskriver planens måluppfyllelse och lyfter fram de utmaningar som regionen behöver kraftsamla kring. Socialdemokraterna kan precis som högerstyret se värdet av att uppföljningen kompletteras med en internationell utblick, läget gällande infrastruktursatsningar i regionen samt läget gällande elförsörjningen i regionen likt ett regionalt bokslut. Vi ser dock också, precis som vi pekade på för ett år sedan, att data gällande skillnaderna i förväntad medellivslängd mellan olika socioekonomiska grupper och kommuner lyser med sin frånvaro i uppföljningen. Endast data över den totala livslängden presenteras. Vi tycker fortsatt att rapporten bör kompletteras med detta innan den går vidare till regionfullmäktige.

Med utgångspunkt i nio regionala prioriteringarna identifieras sex nyckelfrågor som påverkar Region Stockholms möjligheter att nå de uppsatta målen. Problemformuleringarna som redovisas kring de sex nyckelfrågorna berikar regionens fortsatta arbete med planen samt betonar viktiga områden att kraftsamla kring. Det saknas dock en väg framåt för vad som behöver göras för att regionen, med alla dess aktörer, ska kunna kraftsamla kring dessa nyckelfrågor för att nå en ökad måluppfyllelse av RUFS 2050. Det är en diskussion som vi Socialdemokrater välkomnar och som till vår förvåning lyser med sin frånvaro i högerstyrets förslag till tilläggsbeslut (TRN 2021-0177). Efter tre uppföljningar av RUFS 2050 är det hög tid att diskutera innehåll i stället för form.

Uppföljningen visar på en rad områden där utvecklingen går åt fel håll eller där utvecklingstakten för att nå viktiga mål är för saktfärdig. Om regionbildningen var mer än bara ett namnbyte och om planen ska se till att förverkliga det vi kommit överens om är vi Socialdemokrater övertygade om att Region Stockholm måste ta ett större ansvar och visa ledarskapet för en växande storstadsregion.

Vi socialdemokrater är nämligen övertygade om att det finns fler partier i den koalition som nu styr regionen som har goda idéer och förståelse för hur hela vår region ska utvecklas och hur alla kommuner kan bidra. Det handlar bland annat om näringslivsfrågor, om bostadsmarknaden, om kulturen och om klimatpolitiken. Fler konkreta exempel finns också, såsom införandet av branschråd, arbetet med hållbarhetsstrategi och den stora omdaningen av kulturstöd. Det senaste goda exemplet är de bostadspolitiska samtalen.

Med utgångspunkt i de av uppföljningen sex identifierade nyckelfrågorna har vi därför nedan listat förslag som vi tror är viktiga i det fortsatta arbetet för att nå de uppsatta målen. Vi är övertygade om att vi kan hitta ett samarbete över partigränserna i många frågor för en långsiktig och hållbar utveckling av Stockholmsregionen.

1. *Bostadsförsörjning och attraktiva livsmiljöer*
   Bostadsbristen är ett av de största hindren för att klara utveckla regionen. Det kommer behövas minst 22 000 nya bostäder per år de närmaste årtiondena för att råda bot på bostadsbristen. Boverkets prognoser visar att målen inte kommer nås kommande år. Detta sker samtidigt som kommuner i regionen i sin översiktsplanering inte tar sitt bostadsförsörjningsansvar. Arbetet med de bostadspolitiska samtalen är ett bra steg. De ”Gemensamma positioner för ökat bostadsbyggande” som tagits fram utifrån de samtalen skulle bli ännu tyngre om de kompletterades med tydlig policy för att nå bostadsmålen med bindande överenskommelser på kommunerna att nå de mål de tagit i hand på.

   Vidare så behöver investeringsstödet återinföras och, likt det betonas i de gemensamma positionerna; ”granskas och följas upp för att säkerställa ändamålsenlighet”. Här finns intressanta idéer av parterna på bostadsmarknaden att ta inspiration av. En naturlig fortsättning på de bostadspolitiska samtalen skulle kunna vara att föra samtal med dem och andra relevanta aktörer, inte enbart kommun och stat.

1. *Stärk regionala grundförutsättningar för tillväxt*
   Regionen behöver visa ledarskap i tillväxt- och näringslivsfrågor och vara den samlande kraften för att stärka regionens tillväxt och näringsliv. Ett sätt för detta är att samla näringsliv (större arbetsgivare såväl som representanter för start-up-världen), kommuner, högskolor/universitet, myndigheter och fackföreningar till återkommande, strukturerade och lösningsfokuserade rundabordssamtal.

   Regionens nuvarande arbete med branschråd är ett steg i rätt riktning, men det behövs även inom bredare tillväxt- och näringslivsfrågor. Därför bör ett tillväxt- och näringslivsråd inrättas.

2. *Omställning transportsektorn*

Transportsektorn står för cirka hälften av länets direkta klimatpåverkan och tydliga åtgärder behövs för att främja kollektivtrafik, gång, cykel och hållbara godstransporter. Bilen är fortfarande det dominerande transportmedlet för resor i länet vars andel har ökat mellan 2015 och 2019. I och med pandemin har kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna i länet minskat till 29 procent, och övriga 71 procent är bilresor. När idag restider mäts mellan ett antal målpunkter i regionen kan man konstatera att kollektivtrafiken förlorar i medparten av fallen i relation till bilen. Socialdemokraterna vill att regionen/trafiknämnden ska ta fram ett mätbart och ambitiöst mål för kortare restid i förhållande till bilen.

3. *Kompetensförsörjning*
   Behovet av kompetensförsörjning i Stockholmsregionen är stort och växer inom många branscher vilket både SCB samt Arbetsförmedlingens prognoser visar. För att adressera bristerna i kompetensförsörjningen krävs ett aktivt ledarskap från regionens sida. Ett gott initiativ i detta arbete är Kompetensarena Stockholm som syftar till att skapa ett systematiskt arbetssätt för samverkan kring matchningsproblematiken i regionen och matcha branschbehov mot utbildningsutbud. Olika insatser behövs för att öka attraktionen för utbildning och därigenom kunna tillgodose det stora och breda behovet av kompetensförsörjning. Inom den kommunala vuxenutbildningen samt den högre utbildningen krävs det en god utbildningsplanering mellan Regionen, utbildningsanordnare, lärosäten och branscherna för att kunna tillgodose arbetsmarknadens behov av kompetens.

4. *Skillnader i folkhälsa*
   Mellan Stockholmsregionens olika delar finns idag stora skillnader i medborgarnas utbildningsnivå, sysselsättningsgrad, boendeform, hälsa och livslängd. Ojämlika livsförutsättningar betyder att länet dras isär och att inte alla stockholmares utvecklingspotential tas tillvara. Region Stockholm kan inte acceptera detta. Vi föreslår att Region Stockholm inrättar en regional Jämlikhetskommission med uppdrag att identifiera åtgärder för att minska klyftorna i livsförutsättningar och välmående inom länet. Detta hade gynnat alla stockholmare från Nynäshamn, via Norrmalm till Norrtälje.

5. *Elförsörjning*

Ett av RUFSens fyra huvudmål är att skapa ”En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp”. Här är framtidens energi- och i synnerhet elförsörjning en central kompentent.

Vi vill att regionen än mer arbetar aktivt med att skapa förutsättningar för kraftigt utbyggd vindkraft i vår region, i synnerhet havsbaserad sådan. Lokalt producerad vindkraft skapar redundans i elförsörjningen och ökar således vår resiliens. Regionen kan här ta en ledartröja för att bygga broar mellan näringsliv, stat och kommuner. Men framför allt motverka ren desinformation som just nu sprids kring de projekt som finns för vindkraft i allmänhet och havsbaserad vindkraft i synnerhet.

Särskilda insatser mot bakgrund av kriget i Ukraina kopplat till beslut i kulturnämnden

Krisen som följer av kriget i Ukraina manar till samling och samtal över partigränserna. Ett enat samhälle med dess samlade kraft behöver sluta upp bakom Ukraina och på bästa möjliga sätt hitta vägar för att stötta Ukraina och människor som är på flykt från krig.

Kriget i Ukraina påverkar hela samhället. Den dramatiskt förändrade omvärldssituationen innebär att människor flyr till närliggande länder; även till Stockholmsregionen kommer människor i flykt. Kultur- och folkbildningsaktörer samt föreningsliv har tidigare visat prov på att kunna ställa om och möta människor i kris. Socialdemokraterna välkomnar därför den hemställan som kulturnämnden har gjort om en extraordinär tilldelning om 9 miljoner kronor i syfte att möjliggöra särskilda insatser mot bakgrund av kriget i Ukraina.

När krigets fasor är ett faktum är kulturarbetare en särskilt utsatt grupp som utsätts för censur, trakasserier, fängelse och mord. Kulturarbetare är en grupp som ofta är de första att stå upp för det fria ordet och demokratiska värden när dessa hotas av auktoritära krafter. Mot bakgrund av kriget i Ukraina och de miljontals människor som nu är på flykt anser Socialdemokraterna att det är angeläget att Region Stockholm söker medlemskap i organisationen ICORN (International Cities of Refuge Network). Det internationella fristadsprogrammet ICORN är en oberoende medlemsorganisation för städer, kommuner eller regioner som arbetar för yttrandefrihet demokratiska värden och internationell solidaritet genom att erbjuda fristäder för utsatta kulturarbetare.

Det finns idag 25 fristäder i Sverige som är medlemmar i det internationella fristadsprogrammet ICORN. De flesta är kommuner men även några regioner är medlemmar. Dessa fristäder tar i dagsläget emot 22 fristadskonstnärer där Stockholm Stad utgör en fristad och ett par regioner, däribland Region Skåne och Västra Götalandsregionen, har en primärt stödjande roll till fristadskommunerna i regionen. Fristadskonstnärer är ett brett begrepp som innefattar journalister, konstnärer, poeter, skribenter, författare, bloggare, musiker, skådespelare, fotografer.

Kulturförvaltningen meddelade i ett yttrande i frågan (2019-08-30) att de 2020 ämnade att närmare undersöka intresset hos länets kommuner gällande att ta emot fristadskonstnärer för att därefter, givet att intresse från kommunerna finns, föreslå nämnden att söka medlemskap i ICORN.

Än så länge har inget närmande till ICORN gjorts. Om Region Stockholm ansluter till ICORN så möjliggör detta för att fler kommuner ansluter genom att Regionen intar en stödjande roll gentemot fristadskommuner, precis som i Region Skåne och Västra Götalandsregionen.

Socialdemokraterna hade gärna sett en politisk beredning över partigränserna i dessa viktiga frågor och har därför sträckt ut handen till den politiska majoriteten i kulturnämnden för att i gemensam anda skriva fram uppdrag som på bästa möjliga sätt stöttar Ukraina och människor som flyr från krig. Än så länge har vi inte vunnit gehör för detta. Krisen som följer av kriget i Ukraina manar till samling och samtal över partigränserna. Socialdemokraterna ämnar därför återkomma i kulturnämnden med ett förnyat förslag med förhoppningen att det kan vinna gehör som en enad kraft tillsammans med flera andra partier.

Miljöredovisning 2021

I Miljöredovisning 2021 redovisas resultatet av Regionens miljöarbete 2021 samt resultatet och arbetet under hela miljöprogramtiden 2017-2021. Av Region Stockholms mål i miljöprogram 2017-2021 har fem mål uppfyllts helt, sex mål uppfyllts till stor del, två mål har delvis uppfyllts och två mål har inte uppfyllts. Därtill har det övergripande målet om en plan för hållbar upphandling till stor del uppfyllts. Det görs på många vis ett gediget arbete för att ställa om och nå Regionens miljömål. Samtidigt visar redovisningen i en närmare läsning på ett antal allvarliga brister som behöver aktualiseras, i synnerhet i ljuset av att miljöprogrammet nu har utgått till förmån för nya styrdokument som ska leda arbetet framåt. Socialdemokraterna vill se en

åtgärdsplan över hur dessa brister kan åtgärdas och hur de negativa trenderna kan vändas.

Miljömål för kollektivtrafiken och övriga transporter

- **År 2021 har mängden miljö- och hälsofarliga kemikalier för drift och underhåll av kollektivtrafiken minskat med 30 procent, i jämförelse med år 2017.**

  Mängden inrapporterade *utfasningsämnen* inom trafikförvaltningens verksamhet visar en ökning med 46 procent jämfört med basåret 2017 och mängden *förbudsämnen*[1] har ökat med 269 procent. Därmed uppfylls inte målet om 30 procents minskning under programperioden.

  Att mängden *utfasningsämnen* och *förbudsämnen* ökar är mycket oroande. Trafikförvaltningen menar att det dock måste tas hänsyn till periodicitet för underhåll. Naturligtvis är det så. Om ett underhåll bara görs var femte år och det då förbrukar stora mängder kemikalier och det sedan inte förbrukas något av samma kemikalier på fyra år så skulle trenden ändå kunna vara positiv. Det är även rimligt att anta att så (kanske) är fallet när det gäller *utfasningsämnen* där värdet fluktuerar stort mellan åren.

  När det kommer till *förbudsämnen* är de tyvärr mer rimligt att (kanske) anta att det inte är så eftersom trenden är negativ över hela perioden och där den totala ökningen är 269 procent! Man kan också ställa sig frågan om det inte görs några tester från trafikförvaltningens sida på mer miljövänliga eller helt miljösäkra utbytesprodukter. Om så var fallet borde det framgå av redovisningen.

- **Energianvändningen för kollektivtrafiken har minskat med 10 procent år 2021 och med 15 procent år 2030, i jämförelse med år 2011.**
  Energianvändningen för kollektivtrafiken var 2021, 0,294 kWh per personkilometer. Det är en ökning med nio procent från föregående år och en ökning med 30 procent jämfört med basåret 2011. Målet om att energianvändningen för kollektivtrafiken per personkilometer ska ha minskat med tio procent år 2021 jämfört med år 2011 uppnås inte.

[1] Förbudsämne: Kemiskt ämne som är förbjudet att använda inom landstinget. Förbudsämnena består av ämnen som redan har fasats ut från landstingets verksamheter. Utfasningslista 2017

Även detta är en tydligt oroande signal. Eftersom ökningen jämfört med basåret 2011 är med 30 procent kan inte pandemin ensamt användas som förklaringsmodell till ökningen, vilket nu görs i miljöredovisningen i stor utsträckning.

- **Kollektivtrafikandelar ska öka enligt gällande trafikförsörjningsprogram för Stockholms län.**
  Målet för indikatorn är att kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna ska öka från 49 procent som utgör basårsvärde från 2015. Målen i trafikförsörjningsprogrammet för Stockholms län, liksom i miljöprogrammet, är 51,5 procent 2020 och 54 procent 2030. Resvaneundersökningar görs inte årligen men resultat från 2019 (SL 2018-0116) visade att kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna en vanlig vardag var 47,5 procent och därmed hade minskat något mot 2015.

  Med anledning av pandemin, som har resulterat i väsentligt förändrade resvanor för länets invånare, genomfördes ytterligare en nationell resvaneundersökning år 2020 där Region Stockholm deltog. I denna mätning var kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna i länet 29 procent, och övriga 71 procent var bilresor.

  Trenden var redan negativ 2019 jämfört med 2015 men har i och med pandemin förvärrats avsevärt. Vi Socialdemokrater menar således att det inte duger att skylla på pandemin.

  Det är glädjande att ett arbete har inletts för att agera på de effekter som pandemin har orsakat genom ett fokuserat arbete för att locka tillbaka resenärer. Men det räcker inte, det måste göras mer för att få folk som även innan pandemin använde bilen att flytta sitt resande till kollektivtrafik eller cykel.

Region Stockholms plan för hållbar upphandling.

- **Uppföljning av ställda hållbarhetskrav.**
  Uppföljningarna avseende hållbara leveranskedjor har visat på brister i leverantörers rutiner och processer för att identifiera, prioritera och hantera risker avseende kränkningar av mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, miljöbrott och korruption i leveranskedjan.

Vi Socialdemokrater har flera gånger under mandatperioden krävt att kraven på hållbarhet, både social och klimatmässig, i upphandlingar måste bli tydligare. Krav på kollektivavtalsvillkor är ett sätt att på ett tydligt sätt skapa transparens, schysst konkurrens och social hållbarhet. Ett annat är att begränsa antalet underleverantörsled.

Det är glädjande att regionens arbete, så som det framgår av handlingen, i vissa fall lett till förbättringar för arbetare i leveranskedjan. Det exemplifieras med en handskfabrik i Malaysia. Frågan vi ställer oss är dock, om det med en sådan hög detaljnivå finns positiva exempel, hur många negativa det finns som inte nämns i redovisningen.

Hållbara patientmåltider i Region Stockholm.

- **Andel av mängden mat som slängs, i procent.**
  Målet är att maximalt 15 procent av portionsvikten slängs år 2021. Resultat blev 20 procent. Södersjukhuset AB är den enda verksamhet som uppfyller indikatorn med ett portionssvinn på tolv procent.

  Det är tragiskt att en av fem patientmåltider slängs. Regionen måste själva, eller genom sina upphandlingar, säkerställa att mat som inte konsumeras antingen säljs vidare eller ges bort till bättre behövande. Det är helt orimligt för klimatet och ekonomin (än mer nu när vi ser ökade matpriser) att det inte finns utarbetade system för att minska svinnet.

Socialdemokraterna föreslår regionstyrelsen besluta

att ge regiondirektören i uppdrag att skyndsamt utreda på vilket sätt regionen kan utveckla måluppfyllelsen av RUFS genom exempelvis handslag som stipulerar att det ska löna sig att samarbeta och som ger incitament för kommunerna att verka för en större följsamhet av RUFS 2050.

att komplettera arbetet med de sex identifierande nyckelfrågorna i uppföljningen av den regionala utvecklingsplanen med ovanstående förslag till fördjupning av vad som ska göras.

att Med anledning av Miljöredovisning 2021 ge regiondirektören i uppdrag att återkomma med en åtgärdsplan för att vända trenden i de fem ovan nämnda indikatorerna.